

บทที่ 4

สภาพสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทกลบทั้งตะลุง

สังคมวัฒนธรรมและวรรณกรรมของทุกสังคมสัมพันธ์กัน วรรณกรรมของสังคมใดย่อมบันทึก สภาพสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้น วรรณกรรมจึงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสังคม การเข้าใจวรรณกรรมของคนในสังคมใดโดยช่วยทำให้เราเข้าใจคนสังคมและวัฒนธรรมนั้นเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาบทกลบทั้งตะลุง ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านภาคใต้ พบว่าบทกลบทั้งตะลุงบันทึกและสะท้อนสภาพชีวิตสังคมวัฒนธรรมชาวบ้านภาคใต้ไว้หลายประการ คือ

1. วัฒนธรรมค่านิยมการแต่งกาย จากการศึกษาลักษณะการแต่งกายของตัวละครจำนวน 23 ตัว พบว่าเกือบทั้งหมดจะนุ่งผ้า (ผาดูง ผ้าโสร่ง ผ้าโจงกระเบน หรือผาดูงกางเกง) ไม่สวมเสื้อ ไม่สวมรองเท้า หลายตัวมีผ้าขาวมาพาดขาหรือเคียนพุง และบางตัวพกหรือถืออาวุธ คือ กริช มีด อ้ายครก และกรรไกรหีบหมาก ซึ่งลักษณะการแต่งกายดังกล่าวนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวบ้านภาคใต้ที่นิยมนุ่งผาดูงมีผ้าขาวมาคาดสะเอวหรือพาดขา เปลือยท่อนบนไม่สวมรองเท้า และมักพกหรือถืออาวุธ เช่น พร้า มีดหีบ หมาก ขวาน ตัวกลบทั้งตะลุงมีเพียง สะหม้อตัวเดียว ซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะการแต่งกายของชายไทยอิสลามทั่วไป

เงินจ้องไว้มเปี้ย นุ่งกางเกงขากวยสวมเสื้อมอฮอม ก็มีลักษณะสอดคล้องกับคนจีนที่อยู่ที่อยู่ในท้องถิ่นภาคใต้ทั่วไป

สีผิวและรูปร่างลักษณะของตัวละครที่ดำและค่อนข้างขี้ปลิงก็สอดคล้องกับลักษณะผิวพรรณและรูปร่างของชาวบ้านภาคใต้อยู่มาก ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีคดดำ รูปร่างลั่นทัก และบางคนรูปร่างผิวดำแก่ไปกว่าธรรมดา (จึงกลายเป็นตัวละครไป)

2. วัฒนธรรมค่านิยมการประกอบอาชีพ วัฒนธรรมที่ปรากฏในบทกลบทั้งตะลุง คือ การทำนา ทำสวน ปลูกผัก เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงห่าน รับราชการเป็นทหาร ตำรวจ

ครู หมอ พยาบาล กำนัน สารวัตร แพทย์ประจำตำบล อาสาสมัคร เป็นศิลปิน โนรา หนังตะลุง ร้องเง็ง หอคำ แมคคา คนงาน โสเภณี เป็นต้น ซึ่งอาชีพเหล่านี้ ส่วนใหญ่สอดคล้องกับอาชีพของ ชาวไทยภาคใต้

3. วัฒนธรรมค่านิยมการเล่น การละเล่นที่ปรากฏในมณฑลหนังตะลุง ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับการละเล่นพื้นบ้านของภาคใต้ คือ หนังตะลุง มโนรา เพลงบอก ร้องเง็ง ชนไก่ ชนวัว

4. วัฒนธรรมค่านิยมการใช้ภาษา วัฒนธรรมการใช้ภาษาที่ปรากฏในมณฑลหนังตะลุงมีหลายคำคือ

4.1 การตั้งชื่อ ชื่อที่ปรากฏในมณฑลเกือบทั้งหมดเป็นคำไทย มีน้อยพยางค์ เรียบง่าย ไม่คำนึงถึงความไพเราะ นอกจากนี้ยังมีคำที่เป็นภาษาไทยมุสลิมปนอยู่บ้าง ซึ่งส่วนใหญ่สอดคล้องกับชื่อชาวบ้านภาคใต้

ชื่อที่ปรากฏในมณฑล คือ

กรั้ง	แกม	แกวยก	ขวัญเมือง
ชวก	แซง	โงง	คงรอก
คงอิน	คำจัน	ครูชลิง	โคม
จันจ้อง	ชาม	เฉรพอน	กุเหว
คิก	คอเลาะห์	กำมา	เคนยักซ์
คว็เอียค	โถ	ทาน่าตัก	ทองซาง
เพง	โทง	นองเฉร	บินหลา
ปราบ	ผอม	พาน	พุน
พุน	พุนแกว	เมียก	มะแหระ
ยอกทอง	ถานีแซง	ลูกฟิง	ลูกวัว
ลูกหมี่	วะโล๊ะ	วรรณช	เวสทญ

* เป็นชื่อที่ตัวตลกกล่าวถึง คอเลาะห์ มะแหระ วะโล๊ะ เลียนชื่อไทยอิสลาม

แหว	ระหมอ	สมแปน	ส้มโอ
สี่แก้ว	สุโนะ*	ทววก	หะ*
แหะ*	หยม	หิเลาะห้*	หฺนุแคว้ค
หฺนุหวย	หฺนุนุย	หฺนุเนือย	หฺนุแหง
หล่า	โหนค	อินแกว	อิโพ*

4.2 คำที่นำสนใจ มีทั้ง คำอุทาน คำขยาย คำเฉพาะถิ่น คำที่มีความหมาย 2
แ่ง 2 มุม และคำสมถสาขา

คำอุทาน เช่น พอดี แม่เหย

คำขยาย เช่น คบโศกาทูลค คณจวน (คูนาก) แดงแหงง ๆ (แดงจัก) แลไม่เห็นไหน
หึคเคียว (ไม่เห็นอะไรสักนึกเคียว) เกินเครา ๆ (เกินเห็นผ่าน ๆ)
เทากันฉับ (เทากันเปี้ยบ) ท่างานซับ ๆ (ท่างานแข็งขัน) เมาลอก
วาน (เมามาก เมามาก) คำฉาค (ตั้งแต่เช้าจนค่ำสนิท) ชาวหลึค
(ชาวจิว) กักฉาค (กักห่มคไม่เหลือ) คีหึค ๆ (คีน้อย ๆ)

คำเฉพาะถิ่น เช่น สุ่มยา (สุ่มบุรี) ยิก (ไล้ ตะเพิก) เขมรบ (การบนบานศาลกล่าว)
ซึ้นทอน (กินนร กินรี) ครัน (คำ ยัน ล้าน) เซาแหม (ตกตะเก็ก)
สุพรวน (กำมะถัน) โคหนังใจ (สะใจ โคคังใจ) หยม (แอม ซอน
ซุมซุก) เนือย (เพลีย หิว) เมรอ (ทะเลิ่ง เสือก ทะเลน ไม่ไคเรื่อง
ไครว) ซับ (แข็งแรง ลำสัน สันทัก มั่นคง แข็งขัน หนัก) งวน
(รบกว) ราก (คายนครโนรา คำแสดคงมหรสพ) ห้องซึ้น (ห้องอึก)
เกงหลง (ไม่เอางานเอาการ เกเร) โหมระ (ซีเหร่ ไม่งาม น้า
เกลียค) มูสัง (ชะมค) แตกเลือก (กินอย่างตะกละ) สวค (หวค
ภาชนะสำหรับนั่งของให้สุก) เหลี่ยม (เลี่ยม แหลม) พันพริอ (เป็น
อย่างไร) คลุมโคล (เอาผาคคลุมตัวอย่างไม่เรียบร้อยแล้ว ยืน เกิน

* เป็นชื่อที่ตัวตกลงกล่าวถึง สุโนะ หะ แหะ หิเลาะห้ เลียนชื่อไทยอิสลาม อิโพ เป็น

นอนหรือนั่งอย่างจับใจ) เท (ไท) คลล (แทะ) รักษา (เลี้ยงดู)
สาย (สาหร่าย) โอง (พะอง)

คำที่มีความหมาย 2 แง่ 2 มุม เช่น แลน (ตะกวด อวัยวะเพศชาย) เคย (กะปิ โยनी)
หมา (สุนัข ภาชนะตักน้ำ)

คำสมถสาบาน เช่น หาเลือด ฟาผา ตายโหงไปเร

4.3 การเปรียบเทียบที่น่าสนใจ เช่น กอดแน่นเหมือนงูเหลือมรัดเบ็ด จนเหมือน
ย่นไม้คั้น แข็งกระด้างอย่างสันขวาน คุดเหมือนเขาพิฆา หน้าเหมือนเกอรัย หัวขาวเหมือน
ดอกเลา จมูกเหมือนโองวง ฝ่าตีนเทาใบเหรียญ ตัวขาวเหมือนหมูต้ม แก้มขาวเหมือนนมเป่า
(ชวาละเป่า) แก้มแดงเหมือนชมพูหาวัน ตาคำเหมือนยาต้ม (กะละแม) คิ้วเหมือนเขาริน
เข้ากันเหมือนนางฟ้ากับหมาหิ้ง เหมือนผีแหงกับโลงศพ เหมือนเหล็กชูดกับพร้าวน้ำ คิ้วโค้ง
เหมือน สถานีรถไฟหัวลำโพง ยากเหมือนเสือกินเตา ผู้หญิงไม่ฉิวเหมือนวัวไม่เขา ยากลำยาก
เหมือนช่วยควายเสือกิน หันหางเหมือนคราคา ปากหมิ่นเหมือนปากหมา ปากหมิ่นเหมือนหมาพอง
หน้าเหมือนกวาง

5. วัฒนธรรมค่านิยมการใช้อาวุธหรือพกอาวุธ การใช้อาวุธหรือพกอาวุธที่ปรากฏใน
บทกลของหนังตะลุงคือ หนุ่ยถ่อกรรไกรหีบหมาก ยอดทองถ่อกริช เทงพมมีศปากศาล
โจรพมมี

6. วัฒนธรรมค่านิยมการประกอบอาหาร ชื่อและการประกอบอาหารที่ปรากฏในบทกล
ของหนังตะลุงมีหลายอย่างทั้งของคาวของหวานและเครื่องดื่ม เช่น แงงเนื้อ แงงไก่ แงงปลา
ไหล แงงกะหรี่ แงงคั่ว แงงเผ็ด แงงเทโพ มะพร้าวคั่ว ชามจีน ข้าวย่ำ ข้าวหมูแดง ต้มยำ
ต้มเครื่องในวัว ไกย่าง เนื้อสวรรค์ กวยเตี๋ยว ชามจิบ ชามโจ้ ชามโองโค้ง ชามลอคของ
ชามฝอยทอง ชามตรวจ ชามศรวย ข้าวเหนียวทุเรียน ชามม่า ชามโค รุนกรวย ยาต้ม
กลวยแซก กลวยทอด เหล้า เบียร์ หวาก น้ำชา เป็นต้น

7. วัฒนธรรมค่านิยมความเชื่อ ความเชื่อที่ปรากฏในบทกลของหนังตะลุงได้แก่
ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ปะปนกัน
คือเชื่อเรื่องวิญญาณ การเวียนว่ายตายเกิด บาปบุญ นรกสวรรค์ ยมพาล พระแม่ธรณี พระศรีอารย
เวทมณฑลคาถาอาคมและการทำคุณเสหน

ความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อที่สอดคล้องกับความเชื่อของชาวบ้านภาคใต้โดยทั่วไป

8. วัฒนธรรมค่านิยม ค่านิยมที่ปรากฏในบทกลอนของหนังตะลุง คือ ค่านิยมความเป็นนักเลง กล้าหาญ เคารพประเพณี มีปฏิภาณ ภูถันคน ภูจักตน วางตนเหมาะสมกับเพศและวัย ฉลาดและความเป็นไทย บทกลอนจึงล่อคำทิ่มคนที่ซื่อซื่อคนตกใจจนคุมสติไม่ได้ คนที่ทำผิด ประเพณี นักบวชทุศีล คนที่ตีคอบายมุข คนที่โกงเงินเขมร คนที่หลงตนคุยโวโอ้อวด คนที่หลงอำนาจ ขอบหน้าใหญ่ใจโต แต่งตัวน่าหัวเราะ คนประจบสอพลอ เป็นต้น ค่านิยมที่กล่าวนี้อาจจะเป็น ค่านิยมส่วนบุคคล ค่านิยมของสังคมหรือทั้ง 2 ประการผสมผสานกัน

ค่านิยมบางประการเป็นค่านิยมที่ชัดเจนมากเช่น ค่านิยมความเป็นนักเลง หัวหมอ และ เคารพประเพณี เป็นต้น

